

ANNO DOMINI DCCCIX.

SANCTUS SIMPERTUS

ABBAS MURBACENSIS.

NOTITIA HISTORICA IN SANCTUM SIMPERTUM.

(Ex Fabricio, Biblioth. med. et inf. Latinitatis.)

Simpertus vel **Simpertus**, abbas Murbacensis et episcopus. Expungunt eum ex serie abbatum Murbacensium Gabr. Bucelinus et Car. le Cointe *Annal. Francorum*; restituit illum Mabillonius.

De episcopatu ejus non omnia huc usque fuerunt clara. Mabillonius sedem ipsi ignotam dicit. Auctores *Historiæ litterariæ Galliæ*, tom. IV, p. 562, eum episcopum Augustanum an. 809 mortuum dicunt. Melius *Eccardus Rerum Francicarum* xv, 46, 47, ex variis documentis ipsum Ratisbonensem, et an. 791 defunctum esse, asserit.

Ejus *Epistolam Encyclicam* admodum *Frevern* edidit Mabillonius, *Annal.* p. 418, cui accedit alia salutatoria. *Regularia statuta monasterii Murbacensis* edit Bern. Pez. *tomo II Thesauri Anecdotorum novissimi*, p. 72.

SANCTI SIMPERTI**REGULARIA STATUTA MONASTERII MURBACENSIS.**(Apud Pezium, *Thesaurus Anecd. nov.*, t. II.)

In nomine Domini amen. Noverint universi præsentis publicum instrumentum, infra scriptorum regularium statutorum et caeremoniarum tempore sancti Simperti episcopi Augustensis ac abbatis monasterii Murbacensis promulgatorum pariter et observatorum transumptum seu transcriptum continens, inspecturi, quod anno a Nativitate Domini incarnationis millesimo quingentesimo, indictione tertia, die prima mensis Maii, hora ipsius diei octava vel quasi ante meridiem, in loco capitulari monasterii Murbacensis, serenissimo principe et domino domino Maximiliano Romanorum rege feliciter regnante, in mei notarii publici testiumque infra scriptorum, ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, præsentia personaliter constituti reverendi, honorabiles ac religiosi viri domini Waltherus de Wiltspurg abbas, Leonhardus de Reichenstain decanus, et capitulum, seu conventus ecclesiæ, seu monasterii imperialis sancti Leodegarii in Murbaco, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, ordinis sancti Benedicti Basiliensis diæcesis, proposuerunt et verum esse asseruerunt, quod anno indictionis, ut supra, die prima mensis Aprilis, propter evidentes et urgentes necessitates dicti monasterii Murbacensis, nec non ob præceptum regale abbati præfato factum ad dietam sacri imperii principibus in Augusta præfixam, ministerialium ipsius monasterii certa scientia et expressa voluntate accedente ad Augustam destinarent venerabilem et egregium virum fratrem Joannem Naburg sacræ theologiæ professorem et decretorum doctorem, monachum prædicti monasterii et præpositum ecclesiæ beatæ Virginis in Murbaco, qui ob sancti Simperti et abbatis honorificentiam adiit monasterium sancti Udalrici in Augusta ordinis ejusdem, et, ut idem assererat, quod læta inibi humilitatis fronte fuerit susceptus. Inter colloquendum abbas sancti Udalrici et nonnulli alii Patres regulari pollentes institutione sancti Simperti (ut decet) debitum honorificentiae cultum ampliare cupientes, prælibato doctori ac monacho humiliter supplicarunt, quatenus regularia instituta tempore sancti Simperti custodita, et ab eodem promulgata transumi et transferri faceret, et ab abbate Murbacensi fieri impetraret.

Unde prædicti reverendi, honorabiles ac religiosi viri domini abbas, decanus et conventus antedicti monasterii Murbacensis piis annuere votis et veritati non deesse, et magnificum vitæ ac famæ decus sancti Simperti Dei intuitu, qui gloriosus est in sanctis suis, propagare cupientes, statuta, caeremonias sancti Simperti, illibatam vitam piarum aurium ædificationem docentes, in una vetusta rotula seu charta pergamena exarata, certa, sana, integra, illæsa, in nullis characteribus rasa aut caduca, tunc mihi notario subscripto ostenderunt, præsentarunt atque dederunt, meque in præsentia testium subscriptorum

debita cum instantia requisierunt, quatenus abbatem et conventui sancti Udalrici in Augusta, ubi sanctus Simpertus tumulatus esse dignoscitur, eandem rotulam regularium statutorum et caeremoniarum transcribere et in publicam formam redigere vellem, in finem, ut eisdem copiis authenticis tanquam rotulae originali coram quibuscunque personis cujuscunque status sive [Cod., status sui] praëminentiae existerint, stetur et credatur.

Quam quidem rotulam sive chartam pergamenam vetusta littera exaratam recepimus, vidi ac de verbo ad verbum transumpsi, transcripsi, et copiari, debita cum collatione per me cum eisdem facta, feci, nihil addito vel mutato quod facti mutet substantiam aut variet intellectum, ipsamque chartam sive rotulam regularia statuta sancti Simperti continentem de verbo ad verbum satis alta, clara et intelligibili voce testibus astantibus perlegi, tenorem, qui sequitur continentem.

Regularia decreta a sancta synodo in Francia jussu Caroli Magni patricii et regis Romanorum celebrata, ad memorium verbo et scripto praesentibus fratribus monasterii Murbacensis patefacta per Simpertum abbatem ejusdem loci et episcopi Augustensis, cui synodo interfuit personaliter.

Ad memoriam vestram, fratres charissimi, revocare scripto decrevimus ea quae verbis et capitulis, quae ibi digesta sunt, quasi recapitulationem facientes possibilitatis et necessitatis in eis commoda requisivimus, quia quaedam ibi secundum auctoritatem regulae, quaedam vero usu et consuetudine prolata sunt, quae consuetudo, si aliquo vitio corrupta non fuerit, pro lege regulari inculpate retineri poterit.

Primo enim capitulo denuntiatum est, ut, cum abbates ad propria loca remeassent, regulam per singula discutientes relegerent et adimplerent, quod a nobis in discussione verborum juxta modulum intelligentiae nostrae actum est. Illa vero adimpletio non in spatio temporis sicut illa interpretatio, sed in cursu totius vitae nostrae ponenda est duobus modis, aut adimplendo, Domino adjuvante, sponsonem nostram; aut si peccatis surripientibus praevaticatores sanctae regulae existimus, emendando regularibus disciplinis.

Secundo, ut, qui possunt, regulam memoriter discerent. Ubi jungendum putavimus, ut, cum ex corde recitanda dicitur, a dictatoribus ordinatis distantibus interpretetur. Quosdam vero totam per ordinem memoriae commendare jussimus, qui descripti in nostro catalogo continentur, quorum numerus usque ad triginta sex excrevit. Quibusdam vero capitula decem ex eadem regula denominata discenda injunximus, qui simili modo descripti noscuntur, nisi forte aetatis aut visus impedimentum ad discendum obstiterit: saltim haec clauso codice ex corde possunt proferre. Qui vero nec ex integro nec ex parte ista percurrere nequierint, audiendae sententiae singulorum penetrent et menti reponant, in quo se participes caeteris, si opere audita probaverint, esse non dubitent. Ubi etiam addendum est, ut nullus fratrum

praetermittatur, qui in aliqua meditatione lectionis divinae tempore ordinato occupatus non sit, verbi gratia, ut scholastici, postquam psalmi, cantica, et hymni memoriae commendata fuerint, regula post regulam textum committi, interim vero historiam divinae auctoritatis et expositores ejus, nec non et collationes Patrum et vitas eorum legendo, magistris eorum audientibus percurrant. Postquam vero in istis probabiliter educati fuerint, ad artem litteraturae et spirituales se transferant flores. Qui vero de habitu saeculari conversi notitia litterarum indigent, post earum cognitionem orationem Dominicam et symbolum, et sic deinceps poenitentium psalmos, post haec reliquos, usque dum vita et virtus suppetit, discere non desinant.

Tertio, ut omnes officium sancti Benedicti faciant. Quod capitulum illis observandum convenit, qui hactenus Romanae Ecclesiae officio sub monachico habitu degentes usi sunt. Nos vero, qui ab ipsis pene cunabulis a majoribus nostris eruditi in eadem dispositione viximus, quidquid menti occurrit, quod negligentia praetermisit, emendatio supplere debet, id est, omnes horae canonicae tam ad nocturnas vigiliis, quam ad diurnas horas excepto completorio antiphonis terminentur. Hebdomadarii legentes in refectorio lectiones per singulas horas canonicas unicuique tempori congruentes, in ecclesia recitant, quas per ordinem memoriae commendant. Similiter et eas, quae tempore aestivo ex prophetis ad nocturnas decantandae sunt, pronuntiationes in choro per tres horas canonicas, id est, ad nocturnas, matutinis et vespertinis conventibus sine intermissione fiant. Psalmi ordinate absque ulla festinatione divisionibus in versibus custoditis psallantur, orationes quae a sacerdote recitantur, usque ad divisionem versuum ab eodem sacerdote dicantur, ac deinde subsequenter congregatio respondeat. Quinquagesimus sine confusione alicujus praecipitationis choris alternantibus dicatur: *Kyrie eleyson* in ordine suo simul stando ordinate decantent. Ea vero quae in regulari distributione psalmoreum de usu Romanae Ecclesiae addita sunt, et in quibusdam caenobiis in usu non habentur, adhuc nobis retinenda censuimus, donec consultu meliorum aut dimittantur, aut tenendum certiora reddantur.

Quarto, ut abbates communes esse debeant ejus monachis in manducando, in bibendo, in dormiendo, seu in caeteris quibuslibet causis. In hoc quippe negotio uti regulari potestate volo, cui non praepjudicat alicujus novae constitutionis censura. Sive enim communi victu, seu in abstinentia singulari, quilibet rumore vulgi respergi poterit, quod et exempro Salvatoris et ejus praecursoris factum dignoscitur. Nos vero sicut in conventu fratrum infirmitates corporis nostri exposuimus, non in tantum obtemperando gulae illecebris, quantum consulendo necessitatibus corporis, sic victum nostrum Domino moderante disponere cupimus, ut et sustineat ad utilia, et non noceat ad adversa.

Quinto, ut fratres in coquina, in pistrino, et cæteris officii artum propriis manibus laborent, et vestimenta sua lavent: in lavatione vestium antiqua consuetudo teneatur, ut, qui per se possunt, faciant; qui vero senio aut infirmitate deficiunt, cura præpositi ab aliis adjuti eorum necessitas expleatur. In calceamentis vero et vestimentis consuendis adhuc ordinatio nostra teneatur, ita ut qui per se hoc facere potuerint, faciant: quibus vero causa impossibilitatis supra descripta obstiterit, cura præpositi et camerarii eorum necessitas sustentetur, ne ab aliis forisve solatio eis ad hoc quærendi necessitas incumbat. Interim vero, quo hæc taliter geruntur, instruendi sunt fullones, sartores, sutores non forinsecus sicut hactenus, sed intrinsecus, qui ista fratribus necessitatem habentibus faciant, quæ induciæ usque Kalendas Septembres proximas dandæ sunt. In coquinandi vero et pistrinandi arte in commune ab omnibus adjuvetur, tam a septemanariis quam a reliquis omnibus, quibus solatio sint novitii et pulsantes nostri ad hoc deputati, donec in supradicto spatio temporis fratres ad hoc eligantur, qui hoc annuis temporibus excursis vicissim expleant, cæterorum omnium solatio, sicut hactenus, adjuti.

Sexto, de modo vigiliarum observando, sicut in illo capitulare continetur, sufficit nobis, id est, ut opus vigiliarum semper cum die finiatur, nisi forte maturius contingat surgere, ubi necesse est ut imbecillitas corporum somno refocilletur.

Septimo, ut a volatilibus omni tempore ab omnibus absteineatur, excepta causa infirmitatis, licet hoc regulæ auctoritas non interdicit, sed quasi in arbitrio edendi aut abstinendi derelinquat. Decreverunt in præfata synodo sancti Patres quia optioni nostræ relicta est, religiosioris vitæ sumere disciplinam, suoque præcepto firmaverunt, ut a tali edulio monachi abstinentiæ freno omni tempore cohiberentur, excepta causa necessitatis suprascripta.

Octavo et nono capitulis, in quibus lavatio pedum in Quadragesima et Coena Domini describitur, facili ordine poterit observari, si abbas præsens fuerit: si non, præpositus, qui in vice ejus est, sicut locum, ita officium compleat.

Decimo: ut abbates frequenter villas non circumvent nisi causa necessitatis, nec fratribus illas custodiendas committant: ubi nostræ visitationis raritas utinam noceat. Nam frequentationis circumitio inter villas ideo nunquam fit a nobis, quia aliud impedimentum nostræ occupationis nos fatigat, dum inter curas episcopatus et palatinas ordinationes nulla ad providendas possessiones nostras nobis licentia suppetit. Sed *Deus est testis*, qui conscius est cordis, quod in terrenis occupationibus non sponte, sed invitus inhæreo, qui quandoque a tributis Cæsaris nos absolvat, quibus obnoxii sumus, ut securius, quæ Dei sunt, quandoque nobis agere liceat. Fratres vero, qui in diversis ministeriis foris occupati fuerant, medio Augusto, cum mutatio faciendâ erit, sive de cellis seu de villis ad cœnobiûm redeant, quod ante

nullatenus fieri potest propter notitiam locorum, in quibus præsent. Interim vero actores boni providendi sunt, qui prædicta loca in posterum provideant.

Undecimo: ut poma et lactucæ, nisi cum aliis cibis sumitur, non comedantur, quod statim adimpletum est.

Duodecimo vero capitulo: ut tempus phlebotomiæ certum non terminetur: nisi quando necessitas exposcit, concedatur. Ubi jungendum est, ut, qui tantummodo phlebotomantur, quadragesimali cibo recreentur: qui vero potionem pro certis aut denominatis passionibus biberint, esu volatiliûm reparentur. Et ideo volatilia, quæ de curtis nostris venire annuo tempore soliti fuerant, ad hoc reserventur: quæ vero ex acto [*Cod.*, exacte] censu ab hominibus nostris venerant, pensandum qualiter in fratrum necessaria utilius vertantur.

Tertio decimo: ut mandatum post cœnam fiat, quod et antea similiter fecimus.

Quarto decimo: Quod de numero vestimentorum seu calceamentorum dictum est, et de datione uncti et sapone, sicut hactenus a nobis observatum est, adhuc inantea teneatur: ut indigentibus vestimenta præbeantur, veteribus in præsentem redditus: quæ vero superabundant priori reddantur propter pauperes consolandos. Corium vero confectum fratribus detur ad annum sicut ante, usque dum sutores nutriantur. Tunc calceamenta præbeantur, sicut in synodo definitum est. Radendi vero usus, qui media quadragesima solebat fieri, in sabbatum sancti Paschæ differatur.

Sexto decimo vero et decimo septimo capitulo nihil addendum est, quia sicut ante a nobis observatum est, sic inantea observabitur.

Decimo octavo capitulo in quo carcer talis fieri jubetur, ut focus in eo fieri possit; iste quem hactenus habuimus sufficiat, usque dum plus necessaria ædificia, quæ igne consumpta sunt, restaurentur.

Decimo nono capitulo de Alleluia decantatione sicut in eadem synodo definitum est, Romanæ Ecclesiæ concorditer ut in Septuagesima dimittatur.

Vicesimo capitulo de susceptione rivotiorum, sicut regula docet, ita agatur. Tonsura vero eorum et mutatio vestimentorum postquam promissionem suam firmaverint agatur. De sacerdotibus vero vel scholasticis suscipiendis præceptum synodi non habemus, et ideo susceptio eorum regularis, quantum possibilitas sinit, habeatur, usque dum decretum manifestius inde audiatur.

Vicesimo primo capitulo usus balnei interdictus omnino est, excepto quibus necessitas infirmitatis insistit. Unde nos considerantes infirmorum imbecillitates usque ad initium Quadragesimæ scaphas balneum concedimus. Interim vero fiant copæ balneariæ abundanter præpositi et cellerarii ordinatione factæ, in quibus fratres singillatim, et non communiter, cum necessitas exposcit, benedictione ante percepta, lavare possint, invicem sibi solatia præbentibus sine accessu extraneorum. In hac dilatione

non prævaricatores synodi, quod absit, simus, sed A induciis factis, usque dum necessitas procuretur, ut illicitum cautius afferatur.

Vicesimo secundo capitulo, in quo præcipitur ut abbas ad portam cum hospitibus non convivet, quod nos in usu nunquam habuimus. In auditorio vero, ubi abbas legere solet et cum fratribus et cum hospitibus vicissim seu communiter colloquium habere solitus est, comedere cum hospitibus valde raro usi sumus. Quem usum, nisi certius interdicatur, habere volumus. Qui locus in continio claustrum et januæ monasterii situs est, ita ut fratres sine impedimento hospitum, et hospites sine fratribus ad colloquium recipere possit.

Vicesimo tertio capitulo: ut hospitibus, quibus licentia intrandi est in refectorium, digne administretur: abba vero contentus sit cibo fratrum, quod facile observabitur, ut et abbati digne administretur et hospitibus. Fratres etiam in adventu fratrum aliquatenus congaudeant et abstinentiæ frena relaxent.

Vicesimo quarto et quinto capitulis, quæ de lectoris cibo et ministrorum refectioe descripta sunt, statim observata sunt.

Ultima vero duo capitula, quæ de prohibitione osculi feminarum et ut monachi nudi non verberentur, istius modi usus apud nos nunquam fuit, nec Domino adjuvante inantea erit. De compatratione et commatratione omnino caveatur, ne ab ullo monachorum aliqua occasione præsumatur, quia in veritate non expedit animabus eorum, et omnino alienum est a proposito eorum. Hactenus explicitis capitulis, quæ proxime in sua synodo gesta sunt, et a nobis recapitulatis, supersunt aliqua, quæ illa schola monachorum in usu habet juxta quorum exempla nos informandi sumus.

Duas etenim silentii regulas custodiunt, unam nocturnam, alteram diurnam. Illa cum nocturna a collatione vespertinali usque ad versum capituli protrahitur: illa vero diurna a versu capituli usque ad supradictam vespertinam collationem. In illo enim nocturnali silentio penitus loquendi licentia interdicta est: in diurnali vero cum alter alterum appellaverit, sive junior a seniore aliquid requisierit, silenter absque ullo strepitu vocis et humilis sit confabulatio, paucis valde et rationabilibus verbis, nullaque eis aut simul standi aut consedendi aut coambulandi sinitur mora, excepto discendi aut cooperandi gratia, sed semper aut in lectione aut in opere manuum omnes horas diurnas consumant.

Intervallum, quod inter opus Dei et horam refectiois contigerit, aut orando aut legendo transigunt, excepto si ad necessitatem naturæ quis ire debeat. Ubique gloria sanctæ Trinitatis sive in oratorio sive in quolibet loco insonuerit, si stantes sunt, prope usque ad humum prosternuntur usque dum sancta Trinitas perdicatur. Si vero sederint, ab humo surgentes gloriam resurgendo et inclinando deferunt sanctæ Trinitati.

Obviantes sibi juniores a prioribus usque ad genu flexionem corpora humiliando petunt benedictionem. Cum in domum quamlibet intraverint, ubi conventus fratrum esse debet, genuflexo et supplice dextera petunt benedictionem postulando. In salutatione hospitum similiter et genuflectunt, et dexteram terratenus dimittunt.

Cum tempus legendi est, nunquam sine lectorivo suo residere audent, sed singuli singulos habentes lectionem suam in eis memores [Cod., suam meam memoriam] commendant, qui quoquomodo a nobis etiam facti fiant, a nobis ordinandum est. Jurandi usus apud eos penitus non habetur, quod evangelicum mandatum eum omnibus Christianis interdicat: quanto magis his qui eum nomine Christiano etiam sæculo abrenuntiaverunt.

Usus Latinitatis potius quam rusticitatis, qui inter eos scholastici sunt, sequuntur. In tali etiam confabulatione notitiam Scripturarum aliquotiens magis quam lectione penetratur, et dictandi usque discitur, et ad discendum sensus acuitur.

Hæc et alia similia his, quæ menti non occurrunt, in supradictorum cœnobarum conversationibus comperta habemus, ad quorum exempla informandos per universa regni sui cœnobia monachos decrevit imperiali censura, ut uno modo ea, quæ ex auctoritate regulæ, seu illa, quæ ex consuetudinum adinventione aguntur, in usu habeantur. Unde necessarium reor, si vestræ placet dilectioni, ut in his ante præmoniti certamen habeatis, in his omnibus instrui, ut bonis et honestis moribus excolti non tantum coram Deo laudabiles, sed etiam coram hominibus... possit ad humilitatem et gratiarum actionem cæteros revocare. Interim providendi sunt unus aut duo, qui in unumquodlibet ex his cœnobiis mittantur ad speculandam vitam et habitum illorum, qui nos in omnibus, in quibus fortasse titubamus, certiores reddant, qui et illis boni exempli forma sint ad quos intraverint, et nobis sine zizaniis mixtum triticum reponendum in horrea reportant.

Super quibus omnibus et singulis dum reverendi, honorabiles ac religiosi viri domini Waltherus de Wiltspurg abbas, Leonardus de Reichenstain decanus, capitulum seu conventus imperialis monasterii Murbacensis sibi a me ut publico notario subscripto unum vel plura publicum seu publica fieri petierunt tot, quot fuerint necessaria, instrumentum vel instrumenta.

Acta sunt hæc anno, indictione, die, mense dicti Maximiliani Romanorum regis tempore, loco et hora quibus supra, præsentibus ibidem honorabili domino, et discretis viris Joanne Ortt presbytero capellano Murbacensi, et Richardo Muling atque Joanne de Wertheim ejusdem loci incolis laicis litteratis Basiliensis diocesis, testibus ad præmissa vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Wilhelmus de Hohenheim, etc., laicus conjugatus, Constantiensis doctor publicus sacra imperiali auctoritate notarius, quia dictæ rotulæ perga-

mineæ vetustæ seu chartæ Statutorum ac cæremoniarum regularium tempore sancti Simperti usitatorum, præsentationi, receptioni, requisitioni, transumptioni ac auscultationi omnibusque aliis et singulis præmissis, dum, sicut præmittitur, fierent et agerentur, una cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi. Idcirco præsens publicum transumpti instrumentum per me fideliter scriptum exinde confeci,

subscripsi, publicavi, et in hanc publicam formam redegei, signoque et nomine meis solitis et consuetis signavi rogatus pariter et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum. Attamen ut veritas magis elucescat, et fides plena adhibeatur, reverendus semper ac colendus dominus Waltherus sæpe dictus abbas Murbacensis præsens publicum transumpti instrumentum sigilli ipsius appensione communiri fecit ac jussit.

S. SIMPERTI EPISTOLA ENCYCLICA.

(Apud Mabillonium, Analect., p. 418.)

Reverentissimæ matrifamiliæ ill. Sindbertus, dono Dei vocatus episcopus atque abba de monasterio Morbac, in Domino æternam salutem.

De cætero comperiat melliflua charitas vestra eo quod frater vester nomine ille vel ille, de hac luce

migravit (ut credimus) ad Christum, qua ex re obnixè obsecramus almitatem vestram, ut pro ipsius anima sic jubemini (sic) agere de psalmis seu missis atque vigiliis, ceu ingens bonitas vestra consuevit. Optamus vos bene valere.

EJUSDEM INDICULUS AD EPISCOPUM.

(Mabill., ibid.)

Domino reverentissimo episcopo ill. Sindbertus, gratia Dei vocatus episcopus atque abba de monaste-

rio Morbac, una cum fratribus, æternam in Christo Jesu Domino nostro salutem, etc., ut supra.

ANNO DOMINI DCCCIX.

SANCTUS LUDGERUS

MIMIGARDEFORDENSIS EPISCOPUS.

Bp. of Münster

NOTITIA HISTORICA IN SANCTUM LUDGERUM.

(Apud Mabill., Act. Ord. S. Bened., sæc. iv.)

1. Ludgerus seu Ludgerus, aliis Luidgerus, Luidigerusve, primus Mimigardefordensis, nunc Monasteriensis, Ecclesiæ episcopus apud Westphalos seu occidentales Saxones, qui Frisiis et Francis Ripuariis finiti ni sunt, a multis scriptoribus celebratus est. Primus (ut puto) Alfridus, Luidgeri post Gerfridum successor, is qui anno 849 vivere desiit, de Vita sancti Patris Luidgeri aliquid agressus est scribere, « quatenus tam veneranda illius exempla multis ad ædificationem proficerent », nefas putans « tanti viri latere virtutes ». Quæ prologi ejus verba satis indicant, neminem ante eum id præstitisse. Alfridi lucubratio duobus libris contenta, in Martio Bollandiano edita primum est cum eruditissimis commentariis. Idem argumentum duobus itidem libris retractavit anonymus monachus Werthinensis, quædam subinde admiscens nonnihil ab Alfridi narratione discrepantia: cujus auctoris scripitionem ex Fuldensibus membranis eruit Christophorus Browerus, qui Othelgrimum Luidgeri socium ejus conditorem esse existimavit. Verum auctor ejus Vitæ scribebat post annum 864, ut patet ex lib. II, cap. 26. Tertiam Vitam hinc etiam libellis constantem, quæ ex duobus prio-

ribus conflata est, typis vulgavit Surius in prima sui operis editione (nam Browerianam loco ejus substituerunt tertii editores collectionis Surianæ). Quarta rhythmica est, a monachis Werthinensibus in modum litanicæ jussu Bernardi abbatis condita sub annum 1140, partim in Martio Bollandiano edita. Browerus addit aliam ab Uffingo monacho compositam sub initium sæculi x, quæ forsitan non alia est quam metricum Luidgeri elogium a Bollandianis itidem vulgatum, qui etiam aliam recentioris auctoris se legisse testantur. Primam ex his et secundam hic exhibere visum est, tum quia utraque auctoris est fere æqualis, tum quia Broweriana nonnulla continet quæ in Alfridianæ non leguntur. Primos Vitæ Luidgerianæ scriptores Werthinensis litanicæ conditor ait fuisse « Othelgrimum discipulum ejus, Alfridum Monasteriensem episcopum, et Uffingum cœnositam Werthinensem. » Othelgrimo tanquam primario auctori tribuisse videtur secundam Vitam, quæ tamen paulo serius edita est quam Othelgrimi ætas ferat.

2. Præter hos auctores alii non pauci de eo agunt, Dithmarus Merseburgensis episcopus in Chronico, Joannes a Leidis in Chronico Belgico, Joannes Beka